

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Parkos György*

Cím: *Riportkörúton a millenáris*

Budapesten

Forrás: *Pest*

137
(Hely)

1943 IV. 24.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

308

Hely

Idő

1896

Személy

Helys

RIPORTKÖRÚTON A MILLENÁRIS BUDAPESTEN

Pest-Budán divatbajöttek a millenniumi kor dalai és egyre sűrűbben támad fel a nosztalgikus vágyakozás a »régi jó idők« után. Ez alatt nem az első világháború előtti időket értik, — hiszen erre még túlsokan jól emlékeznek — hanem a múlt század végét, a millennium korát, melynek ma már egyre kevesebb hiteles szemtanúja akad.

Az idő mindent megszépít — hangzik a régi igazság és e sorok írója is meggyőződött erről, így kénytelen szétlépni a hamis romantikának a régi jó időkről szőtt rózsaszín fátyolát. Az újságíró képzeletben gérokkot öltött, cilindert tett fejére, ezüstnyelű sítapalcát vett kezébe és elindult riportkörútra az ötven év előtti Budapestén. Hogy azonban ez a riport szavahihető legyen, forrásmunkaként felhasználta ahhoz a főváros parlamentjének, a tekintetes törvényhatóság üléseinek 1896-ból származó jegyzőkönyveit.

**A »régi jó idők«
nem is voltak olyan jók**

1896... Pest utcáin csak nagy ügyel-bajjal lehetett járni. Villámtempóban épült a város, Pest, Buda és Óbuda, a három város egyesítése óta eltelt 22 év óta a lakosság száma 300.000-ról félmillióra emelkedett. Az új házak legtöbbször még a vízvezeték sem volt bevezetve, s a fennállásának ezredik évét ünneplő ország fővárosa pótolni akarta a hiányokat. *Alig volt utca, amelynek burkolatát fel nem szakították volna, hogy elhelyezzék a vízcsövet.*

A Baross-utcában lebontották az egyemeletes régi előljáróságot, hogy helyén újat emeljenek. A Corvin-téren Vigadó épült. Február 5-én a közgyűlés állapította meg a pályázat feltételeit. Ugyanekkor kimondták, hogy a Rudasfürdőbe bevezetik a villanyvilágítást és hogy ezt megtehessék, 9000 forintért külön gőzgépet és villamos áramfejlesztőgépet szereztek be. *Az Andrássy-úton épült a földalatti 3,600.000 forint költséggel, elhatározták, hogy a Boráros-térről az esküteri hídig villamosvonalat építenek s ugyanakkor kimondták, hogy a »vámházkörúti hídon« átvezetik a villamost a Déli-*

vasútig, illetve a fogaskerekű vasútig. Épült a XX. század Budapestje. Épült és ugyanakkor rombolták a régi Pest és Budát. Scheicht Károly budapesti városatya azt indítványozta, hogy távolítsák el a bécsi kaput. Az április elsejei közgyűlésen jelentette a tekintetes tanács, hogy május elsejéig a bécsi kapu lebontása megtörténik. 1500 forintot költöttek akkor erre, hogy azután negyven esztendő múlva nagy költséggel ismét felállítsák a történelmi becsű emléket.

Régi jó idők? *Hát nem is voltak olyan jók!* Ebben az állítólagos aranykorban nem volt minden arany és korántsem volt olyan jókedvű, derűs az élet, mint ahogy ma hiszik. A március 18-i közgyűlésen például dühös, lármás vita keletkezett egy kereskedelmi miniszteri leirat felett. A miniszter a földalatti vasút alapszabályainak egyes pontját akarta megváltoztatni és a törvényhatósági bizottság viharos ülés után a következő, ma szokatlan hangú, határozatot hozta:

Zsúfolt elmeógyógyintézetek

»A közgyűlés határozottan kijelenti, hogy a kereskedelmi miniszter úr leiratának a főváros szerződéses jogaira nézve sérelmes azon részeit, amelyek szerint a miniszter úr a fővárosnak az alapszabályok jóváhagyására vonatkozó jogát kétségbevonta és a főváros szerződéses jogainak a fővárosra hátrányos magyarázásába bocsátkozott, —

illetéktelen beavatkozásnak tartja és az ellen a leghatározottabban tiltakozik.«

Az akkori kormány és az akkori fővárosi törvényhatóság között ugyanis állandó volt a nézeteltérés. Így nagy méltatlankodást kelte t az, hogy a belügyminiszter tiltotta a főváros területén a csonttal és a ronggyal való házalást. A közgyűlés feliratban súlyos sérelemnek minősítette ezt. A kórházi állapotok miatt is állandóan ócsárolták a magas kormányt a városatyák.

Az április elsejei közgyűlésen egy interpelláló elpanaszolta, hogy a Szent János-kórház előtt orvosi segély nélkül halt meg egy öregasszony, mert az elmeógyógyintézetben nem volt elhelyezhető, az állami elmeógyógyintézet pedig nem vesz fel már beteget, annyira zsúfolt. Az angyalföldi előljáróság egy megőrült munkást nem tudott elhelyezni. Egy másik elmebeteg hozzátartozóinak a tisztiorvos azt tanácsolta, a beteget bocsássák a utcára, majd a rendőrség megtalálja és elhelyezi, mert ez az egyedüli mód, hogy elmebeteget kórházba lehessen juttatni.

A tisztelt városatyák egyébként is sok kifogásolnivalót találtak a Millennium Budapestjén. Dr. Wagner Géza arról interpellált, hogy »helytelen intézkedés volt az, amely szerint a Ferenc József-téren, Deák Ferenc szobránál közelében, egy illemhely állítatik fel, mintegy választóvonalul a szabadelvű kör és Deák Ferenc között. Ez sérti a kegyeletet!« Vosits Károly tanácsnok válaszában elmondotta, hogy bizottságot küldenek ki azon pontok megállapítására, amelyekben illemhelyek állítandók fel. A bizottság báró

Podmaniczky Frigyes elnöklete alatt 70 pontot jelölt, köztük van az interpellációban jelzett hely is.

Most már tudhatjuk, hogy *néhai báró Podmaniczky Frigyes volt a döntő tényező a pesti illemhelyek elhelyezésénél*, melyek ellen még ma is sok kifogás hangzik el.

Ösbudavára botránya

— Az április elsejei közgyűlés adott engedélyt az állat- és növényhonosító társaságnak arra, hogy *az Allatkert taván apró, villamos erő által hajtott miniatűr tengeri hajócskákkal történő tengeri csaták bemutatására a szükséges területet elfoglalhassa. Ebből az alapötletből keletkezett a híres-nevezetes Ösbudavára.* Ne higyjük azonban, hogy ez a nagyszabású látványos mulatóhely megnyerte mindenki tetszését. A szeptember 30-i közgyűlésen *Kasits Péter* városatya felháborodottan interpellált Ösbudaváráról, mondván:

— A sajtóban az ott előforduló dolgok állandó megbeszélés tárgyát képezik és a főváros határain túl a vidéken igen kellemetlen kritika tárgyai. Sőt, *az országban mozgalom indult meg, melynek célja tiltakozni Ösbudavára ellen.*

— Mikor az állat- és növényhonosító társaság kérte a területet, — hangzott tovább az interpelláció — hogy egy vállalatnak átadhassa látványosság, illetve szórakozási hely létesítése céljából, azt hittük, hogy ártatlan dolog lesz ott, mely a fővárost díszíteni, emelni fogja. És íme, mivé fejlődött? Oda, hogy *valósággal a botrányok melegágya lett.* Az egyiket, az úgynevezett *francia mulatóhelyet* különösen ki kell emelni.

— Mondhatom, hogy a vér a fejembe szállt, amikor láttam a dolgokat, és igazán restelkedtem. Abból a francia mulatóból újabban *valami Madame Duvernoisnak a mezelen alakjáról készült fotografiákkal árasztják el a várost*; a kép minden kirakatban ott van és az iskolásgyerekek könyvekkel a táskájukban bámulják. De ennél is erkölestelenebb dolgok történnek: szeptember 2-án egy jótékony cél örve alatt rendezett bohózatos körmenetben, amelyben *hiányosan öltözött nők se-*

rege vett részt, magát a keresztet dobjánizálták. A harmadik körülhordozásnál egy úriember kiragadta a keresztet egy suhanc kezéből és e vitte egy fővárosi lapnak a szerkesztőségébe, amiről több országgyűlési képviselő is tanúságot tehet. Ekkor indult meg Ösbudavára ellen a mozgalom Magyarország női körében...

Kamermaier Károly polgármester szigorú vizsgálatot ígért, a november 4-iki közgyűlésen pedig *Haberbauer* János tanácsnok Ösbudavárával kapcsolatban bejelentette: *»Akárhány esetben megtörtént, hogy a rendőrség egyes nőszemélyeket, akik szemérmetlenül viselték magukat, kitiltott és eltildított onnan.«*

Ennek ellenére még ugyanazon a közgyűlésen további három évre engedélyt adtak Ösbudavára fentartására.

A millenáris kiállításon nem lehetett járni a sártól

A millenniumi kiállítás ellen is hangzottak el panaszok. *Vuk* Lajos városatya az egyik közgyűlésen így panaszkodott:

— A vasárnapi nagy eső után meggyőződhattünk, hogy *a kiállításhoz vezető utakat nem kellő gondossággal tartják rendben. A sártól az első és második kapuig alig lehetett eljutni. A kiállítás területén is oly nagy a sár, hogy járni alig lehet.*

A villamost is állandóan ócsárolták. A július 22-i közgyűlésen *Pártos* Béla így interpellált:

— Általános a panasz, hogy *úgy a villamosvasút, mint a lóvasút kocsisain a nap bizonyos részeiben, de különösen az esti órákban és vasárnap délután, de hétköznapokon is olyan túlzottság uralkodik, hogy a közönség kényelme nemcsak megvan zavarva, de amely túlzottság sem a közönséges illem, sem az egészségügy követelményeire meg nem egyezik.*

Gerlóczy Károly helyettes polgármester ekkor bejelentette: átirat ment a főkapitánysághoz, hogy *a közúti járművekre nézve fennálló szabályokat*